

আবেদনকাৰী:

ৰঘুবংশী মিলছ লিমিটেড

বনাম

উত্তৰদাতা:

আয়কৰ আয়ুক্ত, বম্বে চহৰ।

ৰায়দানৰ তাৰিখ:

০৩/১১/১৯৫২

বিচাৰপীঠ:

ভিভিয়ান বোস

বিচাৰপীঠ:

ভিভিয়ান বোস

মেহৰ চান্দ মহাজন

সুধি ৰঞ্জন দাস

গোলাম হাছান,

উদ্ধৃতি:

১৯৫৩ এ.আই.আৰ ৪ ১৯৫৩ এছ.চি.আৰ ১৭৭

উদ্ধৃতিৰ তথ্য:

এফ ১৯৫৯ এছ.চি ৮১৪ (১৬,১৮,৪৫,৪৮)

আৰ ১৯৬৫ এছ.চি ১২২৭ (৬)

ই এণ্ড ডি ১৯৯২ এছচি১৪৯৫ (১৭,২২,২৩)

বিধি:

আয়-কৰ-“পৰিণাম স্বৰূপে হোৱা লোকচান পলিচিৰ” অধীনত লাভ কৰা ধন-আয়-মূল্যায়নযোগ্যতা-আয়ৰ সংজ্ঞা-ব্যৱসায়ৰ লগত সম্পৰ্ক নথকা ধন ৰেহাই- ভাৰতীয় আয়কৰ আইন, (XI of 1922). ss (6C), 4 (3) (vii).

মূল টোকা:

আপীলকাৰীয়ে বিভিন্ন বীমা কোম্পানীত মিলৰ ঘৰ, উদ্যোগ আৰু যন্ত্ৰপাতি সমূহৰ অগ্নিকাণ্ড বীমা কৰিছিল আৰু সম্পত্তি, যন্ত্ৰপাতি বা সম্পত্তিৰ প্ৰত্যক্ষ ক্ষতি বা ক্ষতিৰ ফলত হোৱা পৰিণাম স্বৰূপে হোৱা লোকচান (“consequential loss policies”) ৰ দৰে কিছুমান পলিচিও লৈছিল-যিবোৰ আছিল- লাভৰ ক্ষতি, ষ্টেণ্ডিং চাৰ্জ আৰু এজেন্সী কমিছনৰ ওপৰত বীমা কৰা । মিলবোৰ জুইত সম্পূৰ্ণৰূপে ধ্বংস হৈছিল আৰু আপীলকাৰীয়ে ফলস্বৰূপে হোৱা লোকচান পলিচিৰ অধীনত কিছু ধন লাভ কৰিছিল । মতপোষণ কৰা হৈছিল যে এই পলিচিসমূহৰ অধীনত লাভ কৰা ধন ৰাশি ভাৰতীয় আয়কৰ আইনৰ ধাৰা ২ (৬০) ৰ অধীনত “আয়” বুলি ধৰা হয় । যিহেতু এই আয় কোম্পানীটোৰ ব্যৱসায়ৰ মালিকীস্বত্ব আৰু পৰিচালনাৰ সৈতে ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত, গতিকে ধাৰা ৪(৩)(vii)ৰ অধীনত ইয়াক ৰেহাই দিয়া হোৱা নাই। ফলত ভাৰতীয় আয়কৰ আইনৰ অধীনত এই আয় মূল্যায়নৰ আওতাত থাকে আৰু আয়কৰ আৰোপ কৰা হয়। (মহামান্য ন্যায়াধীশ সকলে স্পষ্ট কৰি দিছিল যে সমুদায় ধনৰাশি লাভ আৰু ক্ষতিৰ সৈতে সম্পৰ্কিত। ষ্টেণ্ডিং চাৰ্জ বা এজেন্সী কমিছনৰ দৰে বিভিন্ন উদ্দেশ্যত বিতৰণ কৰা অন্যান্য ধনৰ বিষয়ে তেওঁলোকে কোনো সিদ্ধান্ত লোৱা নাছিল।)

শ্ৰী ৰালেছ এণ্ড কোম্পানীৰ গোচৰত “আয়”ৰ সংজ্ঞা [(১৯৩২) ৫৯ আই.এ. ২০৬] এইদৰে দিয়া হৈছে- “কোনো নিৰ্দিষ্ট উৎসৰ পৰা অহা নিয়মীয়া বা নিয়মীয়া হব বুলি আশা কৰিব পৰা বা সময়ে সময়ে লাভ কৰা আৰ্থিক লাভ”-সেই গোচৰৰ নিৰ্দিষ্ট তথ্যৰ আধাৰতহে পঢ়িব লাগিব আৰু এই ধৰণৰ ধনৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহয়।

দ্য কিং বনাম বি.চি., ফিৰ এণ্ড চেডাৰ লামবাৰ কোম্পানী [১৯৩২] এ.চি.৪৪১ আৰু কমিছনাৰ্ছ অৱ ইনলেণ্ড ৰেভিনিউ বনাম ৱাই উইলিয়ামছৰ এক্সেকিউটৰ [১৯৪৪] ২৬ কৰ গোচৰত ২৩ জন আবেদন কাৰী। আয়কৰ আয়ুক্ত, বংগ বনাম শ্ব ৱালেছ এণ্ড কোম্পানী (১৯৩২) ৫৯ আই.এ. ২০৬, মন্তব্য (The King v. B.C., Fir and Cedar Lumber Co. [1932] A.C. 441 and Commissioners Of Inland Revenue v. Wi Williams's Executors [1944] 26 Tax Cas. 23 applied. Commissioner of Income-tax, Bengal v. Shaw Wallace & Co. (1932) 59 I.A. 206, commented upon.)

বন্ধে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৰায়দান নিশ্চিত।

ৰায়দান:

CIVIL APPELLATE JURISDICTION: Civil Appeal No. 55 of 1950. Appeal by special leave from the Judgment and Order dated March 18. 1949, of the High Court of Judicature at Bombay (Chagla C. J. 178 and Tendolkar J.) in Income-tax Reference No. 5 of. 1948, arising out of order dated September 27, 1947, of the Income-tax Appellate Tribunal, Bombay Bench 'A', in I.T.A. No. 2205 of 1946-47.

আপীলকাৰীৰ হৈ-চি. কে. ডাফটাৰী, ভাৰতৰ চলিচিটৰ জেনেৰেল (তেখেতৰ সৈতে কে. টি. দেশাই আৰু এ. এম. মেহতা) উত্তৰদাতাৰ হৈ-ভাৰতৰ এটৰ্নী জেনেৰেল এম. চি. চেটালৱাদ (তেখেতৰ সৈতে জি. এন. য়াশী)

৩ নভেম্বৰ ১৯৫২ চন।

ৰায়দান প্ৰদান কৰে-

ন্যায়াধীশ বোস- এই আপীল আবেদন খন ১৯২২ চনৰ ভাৰতীয় আয়কৰ আইনৰ ৬৬ (১) ধাৰাত আয়কৰ ৰেফাৰেন্সত বন্ধে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ আবেদন। আয়কৰ আপীল ন্যায়াধিকৰণৰ বন্ধে বিচাৰপীঠে তলত উল্লেখ কৰা পৰিস্থিতিত বন্ধে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ প্ৰসঙ্গ উল্লেখ কৰিছিল। আপীলকাৰী হৈছে বন্ধেৰ এটা জনাজাত কোম্পানী- ৰঘুবংশী মিলছ লিমিটেড। প্ৰশ্ন উত্থাপিত হোৱা মূল্যায়ন বছৰটো হ'ল ১৯৪৫-৪৬। কৰদাতাই একাধিক বীমা কোম্পানীত অট্টালিকা, উদ্যোগ আৰু যন্ত্ৰপাতিৰ বীমা কৰিছিল। কৰদাতাই এই পলিচি সমূহৰ উপৰিও চাৰিটা "ফলস্বৰূপে হোৱা লোকচান পলিচি"ও লাভ কৰিছিল। এই ধৰণৰ পলিচিয়ে ক্ষতিৰ লাভ, ষ্টেণ্ডিং চাৰ্জ আৰু এজেন্সী কমিছনৰ বীমা কৰে। মুঠ বীমা ধনৰাশি দুটা ভাগত ভাগ কৰা হৈছে:- লাভৰ লোকচান

আৰু ষ্টেণ্ডিং চাৰ্জৰ বাবে: ৩৭,৭৫,০০০ টকা আৰু এজেন্সী কমিছনৰ বাবে: ২,২৬,০০০ টকা এইদৰে, মুঠ বীমাকৰা ধন হৈছে-৪০,০০,০০০ টকা।

১৯৪৪ চনৰ ১৮ জানুৱাৰীত অগ্নিকাণ্ড সংঘটিত হয় আৰু মিলটো সম্পূৰ্ণৰূপে ধ্বংস হয়। ফলস্বৰূপে, এই পলিচৰ অধীনত, বিভিন্ন বীমা কোম্পানীয়ে কৰদাতা কোম্পানীটোক মুঠ ১৪,০০,০০০ লাখ টকা প্ৰদান কৰিছিল। তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে ২ টা কিস্তিত ধন পৰিশোধ কৰা হৈছিল: ১৯৪৪ চনৰ ৮ ছেপ্টেম্বৰ তাৰিখে-৮,২৫,০.০০ টকা আৰু ১৯৪৪ চনৰ ২২ ডিচেম্বৰ তাৰিখে-৫,৭৫,০০০ টকা। এই ধনৰাশি কৰদাতাৰ আয়ৰ অংশ হিচাপে গণ্য কৰা হৈছে, আৰু ফলস্বৰূপে কোম্পানীটোৰ ওপৰত সেই অনুসৰি কৰ আৰোপ কৰা হৈছে। প্ৰশ্ন হয় এই ধনৰাশিৰ কৰ পৰিশোধ কৰিব লাগিব নে নালাগে। নিৰ্দিষ্ট প্ৰশ্নটোৰ উত্তৰ দিয়াৰ আগতে এই কথা উল্লেখ কৰাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ যে সমগ্ৰ লাভালাভৰ ক্ষতিৰ বাবে ১৪,০০,০০০ টকা পেমেণ্ট কৰা হৈছে। আপীলকাৰীক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা বিদ্বান ছলিচিটৰ জেনেৰেলে এই পদ্ধতি ভুল বুলি যুক্তি দিছিল। তেওঁৰ মতে, ষ্টেণ্ডিং চাৰ্জ আৰু এজেন্সী কমিছনৰ বাবে ধনৰ বাবে কৰ আদায় কৰিব এই যুক্তি বা বিতৰ্ক নতুন যিয়ে তথ্যৰ প্ৰশ্নসমূহৰ মাজত সোমাই পৰে আৰু উত্থাপন কৰা প্ৰশ্নটোৰ সীমা বা হাতত থকা বিষয়টোৰ পৰিসৰৰ বাহিৰলৈকে বিস্তৃত হয়। আমি এই বিষয়ে আলোচনা নকৰো। সমগ্ৰ কাৰ্য্যবিধিৰ সময়ছোৱাত ধাৰণা কৰা হৈছে যে ১৪,০০,০০০ টকা আনুমাংগিক ক্ষতিৰ সৈতে জড়িত। ৰেকৰ্ডত উল্লেখ কৰা হোৱা নাই যে এই ধনৰাশি অন্যান্য ভাগত ভাগ কৰা হৈছিল। বীমা কোম্পানী বা কৰ পৰিশোধ কৰোতাই ইয়াৰ বিভাজনৰ স্বীকাৰ কৰা নাছিল। ইয়াৰ উপৰিও কোনো ধৰণৰ বিভাজন নিৰ্ণয় কৰাত সহায়ক হোৱাকৈ কোনো প্ৰমাণ নাই। গতিকে আমাৰ সিদ্ধান্ত এই ধাৰণাৰে চলি থাকে যে সমগ্ৰ ধনৰাশি লাভালাভৰ ক্ষতিৰ সৈতে জড়িত। আমি স্পষ্ট কৰিব বিচাৰো যে বিভিন্ন শিতানত ভাগ কৰিব পৰা অন্যান্য ধনৰ বিষয়ে আমি কোনো সিদ্ধান্ত লোৱা নাই।

প্ৰশ্নটো তলত দিয়া ধৰণেৰে উত্থাপন কৰা হৈছে:

“এই গোচৰৰ প্ৰসংগত, ভাৰতীয় আয়কৰ আইনৰ ধাৰা ২(৬চি)ত বৰ্ণনা কৰাৰ দৰে মুঠ ১৪,০০,০০০ টকা কৰ আৰোপিত কোম্পানীটোৰ আয় বুলি ধৰা হব নেকি আৰু যদি এই ধাৰা অনুসৰি আয় হিচাপে গণ্য কৰা হয়, তেন্তে ভাৰতীয় আয়কৰ

আইনৰ বিধান অনুসৰি কোম্পানীটোৱে আয়কৰ দিব লাগিব"। এই ক্ষেত্ৰত আমি চাৰিটা ভিন্ন বীমা প্ৰদানকাৰীৰ চাৰিটা বীমা পলিচিৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিছো। বৰ্তমান বিষয়টোৰ লগত প্ৰাসংগিক দফাবোৰ সকলোতে একে।

চাৰিটা গোচৰ যদিও- দ্বাৰা বিৰুদ্ধে বীমা কৰা ধনৰাশি। -প্ৰতিটো বীমা কোম্পানী বেলেগ বেলেগ। যদিও প্ৰতিটো বীমা কোম্পানীৰে বীমা কৰা ধন বেলেগ বেলেগ, চাৰিওটা ক্ষেত্ৰতে প্ৰাসংগিক দফা একে। সেইবোৰ তলত দিয়া ধৰণৰ-

"পলিচী নং চি.এল. ১১০০১৮.....

x লাখ টকা মাত্ৰ

বম্বেৰ মহালক্ষ্মীৰ হেইনছ অ' বোডত অৱস্থিত ওপৰত উল্লেখিত কোম্পানীৰ মিল সমূহৰ লাভালাভৰ লোকচান, স্থায়ী চাৰ্জ আৰু এজেণ্টী কমিছন তলত দিয়া ধৰণৰ-

মুঠ বীমা কৰা ধন হৈছে-মাত্ৰ ৪০,০০,০০০ টকা

আৰু কেৱল ১৮ মাহৰ বাবে সুবিধা তলত দিয়া ধৰণৰ:-

লাভালাভৰ লোকচান আৰু স্থায়ী চাৰ্জৰ বাবদ-৩৭,৭৫,০০০ টকা

এজেণ্টী কমিছনৰ বাবদ-২,২৫,০০০ টকা

ইয়াৰে এই পলিচিয়ে মুঠ ৪০,০০০,০০০ লাখ টকাৰ ভিতৰত x লাখ টকাহে সামৰি লয়। পলিচী নং চি.এল.১০০১৮ ৰ schedule টো সংলগ্ন আৰু ইয়াৰ এক অংশ।

কোম্পানীয়ে বীমাকাৰীক দিবলগীয়া ধন:-

(ক) উৎপাদন হ্ৰাস আৰু (খ) অতিৰিক্ত খৰচ বৃদ্ধিৰ ফলত হোৱা মুঠ লাভালাভৰ লোকচানে এই নীতিৰ অধীনত ক্ষতিপূৰণ হিচাপে প্ৰদান কৰিবলগীয়া ধনৰাশি নিৰ্ধাৰণ কৰিব.....সেই দুটা term ৰ সংজ্ঞা তলত দিয়া হ'ল-

পৰৱৰ্তী সংজ্ঞাসমূহ তলত দিয়া ধৰণে প্ৰদান কৰা হৈছে:

"মুঠ লাভ"ক net profit ৰ সৈতে বীমাকৃত স্থায়ী চাৰ্জ যোগ কৰি পোৱা ধনৰাশি হিচাপে সংজ্ঞায়িত কৰা হয়। যদি কোনো net profit নাথাকে, তেন্তে ব্যৱসায়ৰ মুঠ স্থায়ী চাৰ্জৰ অনুপাতৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি net profit ৰ এক সমানুপাতিক অংশ বিয়োগ কৰি বীমাকৃত স্থায়ী চাৰ্জ (Insured Standing Charges) হিচাপে গণনা কৰা হয়।

নেট প্ৰফিট (net profit) - নেট প্ৰফিটক বীমাকৰোতাৰ (সকলো মূলধন ৰচিদ আৰু মূলধনৰ বাবে সঠিকভাৱে আদায় কৰিব পৰা সকলো ব্যয়ৰ বাহিৰে) ব্যৱসায়ৰ পৰা আহৰণ কৰা লাভ বুলি সংজ্ঞায়িত কৰা হয়, মূল্য হ্রাসকে ধৰি সকলো ষ্টেণ্ডিং চাৰ্জ আৰু অন্যান্য খৰচৰ পিছত এই লাভ নিৰ্ধাৰণ কৰা হয় ।

বীমাকৃত ষ্টেণ্ডিং চাৰ্জ-সুতৰ ঋণ আৰু বেংকৰ অভাৱড্ৰাফ্ট, ভাড়াৰ হাৰ আৰু কৰ, দক্ষ শ্ৰমিক আৰু স্থায়ী কৰ্মচাৰীৰ মজুৰি, পৰিচালকৰ মাচুল, অডিটৰৰ মাচুল, ভ্ৰমণ খৰচ, বীমা প্ৰিমিয়াম, বিজ্ঞাপন, আৰু এজেন্সীৰ কমিছন আদি এই বীমাৰ অন্তৰ্ভুক্ত।

ক্ষতিপূৰণৰ সময়সীমা- অগ্নিকাণ্ডৰ ঘটনা আৰম্ভ হোৱাৰ পৰা একেৰাহে ওঠৰটা মাহ শেষ হোৱাৰ পিছৰ সময়ছোৱা যিটো সময়ত ব্যৱসায়ৰ কাম-কাজৰ ওপৰত জুইৰ প্ৰভাৱ অনুভৱ কৰা হয়।

মুঠ লাভৰ হাৰ- অগ্নিকাণ্ড সংঘটিত হোৱাৰ ঠিক আগতে শেষ হোৱা বিত্তীয় বৰ্ষটোত প্ৰতি ইউনিটত উপাৰ্জন কৰা মুঠ লাভৰ হাৰ.....কোনো এক ব্যৱসায়ৰ ওপৰত অগ্নিকাণ্ডৰ প্ৰভাৱ মূল্যায়ন কৰোঁতে ব্যৱসায়টোৰ স্বাভাৱিক ধাৰাসমূহৰ লগতে অগ্নিকাণ্ড সংঘটিত হোৱাৰ আগত বা পিছত ইয়াক প্ৰভাৱিত কৰিব পৰা যিকোনো পৰিস্থিতিৰ লগত মোকাবিলা কৰিব লাগে। যিয়ে যুক্তিসংগতভাৱে প্ৰতিফলিত কৰে যে জুই নলগা হ'লহেঁতেন তেন্তে ব্যৱসায়টোৰ ফলাফল কি হ'লহেঁতেন। আণ্ডাৰলাইন কৰা শব্দবোৰে দেখুৱাই যে বীমাৰ উদ্দেশ্য আছিল মিলবোৰে স্বাভাৱিক ভাবে কাম কৰি থাকিলে যিমান লাভ হ'লহেঁতেন তাৰ আনুমানিক হিচাপ কৰা।

ইয়াৰ পিছত আমি আয়কৰ আইনখনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিম। এই আইনৰ ধাৰা ৩ অনুসৰি "বিগত বছৰৰ মুঠ আয়" ওপৰত কৰ আৰোপ কৰা হয়। "মুঠ আয়" শব্দটোক ধাৰা ৪ ত "যি কোনো উৎসৰ পৰা আহৰণ কৰা সকলো আয় আৰু লাভ" বুলি সংজ্ঞায়িত কৰা হৈছে ।

কিছুমান নিৰ্দিষ্ট চৰ্ত বা প্ৰয়োজনীয়তা আছে যদিও ইয়াত সেইবোৰ প্ৰাসংগিক নহয়। "মুঠ আয়" বুলি কোৱা কৰযোগ্য সামগ্ৰীটো তিনিটা সুকীয়া উপাদানৰে গঠিত: "আয়"(income) "লাভালাভ" (profits) আৰু "লাভ"(gain)। মূল প্ৰশ্নটো হ'ল এই নিৰ্দিষ্ট পৰিমাণৰ ইটালিকৰ (italic) দ্বাৰা সূচিত কৰা ১৪ লাখ টকা কৰ আদায়ৰ বাবে এই শিৰোনামৰ যিকোনো এটা বা ততোধিক শিৰোনামৰ অধীনত শ্ৰেণীভুক্ত কৰিব পাৰি নেকি। আমাৰ মতে ই "আয়" আৰু সেইবাবেই কৰ দিব লাগিব।

কৰদাতাৰ হৈ যুক্তি প্ৰদৰ্শন কৰা হৈছিল যে ইয়াক লাভ বুলি ক'ব নোৱাৰি কাৰণ ধনখিনি কেৱল তেতিয়াহে দিব পৰা যায় যেতিয়া লোকচান হয় বা আংশিক লোকচান হয় আৰু এই ধৰণৰ পৰিস্থিতিত বাহিৰৰ উৎসৰ পৰা পোৱা ধন ধন নহয় যিটো উপাৰ্জন কৰা হয় আৰু যদি কোনো উপাৰ্জন আৰু লাভ নাথাকে তেন্তে কোনো আয় হ'ব নোৱাৰে। কিন্তু, সেইটোৱে কেৱল "লাভ" শব্দটোক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে। এইটো হয়তো "লাভ" নহ'বও পাৰে কিন্তু ইয়াক লাভৰ সৈতে একে উদ্দেশ্য সাধন কৰা বুলি ধৰা হয়, ইয়াক এক প্ৰকাৰে প্ৰতিনিধিত্ব কৰা হয়। ফলস্বৰূপে নিয়মীয়া উপায়েৰে পোৱা লাভ বা লাভৰ দৰেই ইয়াক আয় হিচাপে গণ্য কৰা হয়। ৪ নং ধাৰাটোৰ শব্দাংশ ইমানেই ব্যাপক যে এজন মানুহৰ সকলো লাভ, যাৰ ফলত নিজৰ সামগ্ৰিক একাউন্টৰ ক্ৰেডিট চাইড বৃদ্ধি হ'বলৈ ধৰে, সেইবোৰক আয়, (income) লাভালাভ (profit) বা লাভ (gain) বুলি ধৰা হয়।

আইনখনে ধাৰা ২ (6 c)ৰ বাহিৰে "আয়"ৰ সংজ্ঞা দিয়াৰ কোনো চেষ্টা কৰা নাই। যিয়ে আইনখনৰ উদ্দেশ্যৰ বাবে আয়ৰ পৰিসৰ বৃদ্ধি কৰে। সেইটোৱে অৱশ্যে ধাৰাটোতেই নিজেই উল্লেখ কৰা ধৰণৰ বাহিৰে ইয়াৰ স্বাভাৱিক অৰ্থক সীমিত নকৰে। "যি উৎসৰ পৰাই নহওক কিয়," বাক্যাংশটোৱে আইনখনৰ বিস্তৃত প্ৰসাৰতাক বুজাইছে, ইয়াৰ পৰা বুজা যায় যে ই যিকোনো সম্ভাৱ্য উৎপত্তিৰ পৰা হোৱা আয়ক সামৰি লৈছে। কিন্তু "আয়" আৰু "কৰপৰিষোধ কৰিব লগীয়া আয়ৰ" মাজত পাৰ্থক্য আছে। আইনখনে আয়ৰ সকলো উৎসৰ ওপৰত কৰ আৰোপ কৰাৰ দাবী কৰা নাই, কিয়নো কৰ পৰিষোধৰ দায়বদ্ধতা স্পষ্টভাৱে আইনখনত উল্লেখ কৰা বিধানসমূহৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল, য'ত ব্যতিক্ৰম আৰু সীমাবদ্ধতাৰ এক তালিকা অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।

ইয়াৰে বেছিভাগেই ৪ নং ধাৰাত উল্লেখ কৰা হৈছে যদিও ইয়াত কোনোটোৱেই প্ৰযোজ্য নহয়। বৰ্তমানৰ উদ্দেশ্যৰ বাবে নিকটতম পদ্ধতি হৈছে ধাৰা ৪ (৩) (vii):-

যিকোনো আকস্মিক ভাৱে লাভ কৰা ধন.....ব্যৱসায়ৰ পৰা লাভ কৰা নিয়মীয়া ধন নহয়....

কৰদাতাৰ দৃষ্টিকোণৰ পৰা গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশটো "ব্যৱসায়ৰ লগত সম্পৰ্ক থকা ধন নহয়" যাৰ পৰা অনুমান কৰিব পাৰি যে কিছুমান বিশেষ ধৰণৰ ধন বিশেষকৈ ব্যৱসায়িক কাৰ্যকলাপৰ পৰা উৎপত্তি হোৱা ধনক বাদ দিয়া হয় বা বেলেগ ধৰণে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। কৰদাতা হৈছে এটা ব্যৱসায় কোম্পানী। কোম্পানীৰ উদ্দেশ্য হৈছে লাভ আহৰণ কৰা আৰু লোকচানৰ বিপৰীতে বীমা কৰোৱা। সাধাৰণতে কোম্পানী এটাই কেঁচামাল ক্ৰয় কৰি, তাক সামগ্ৰীলৈ ৰূপান্তৰিত কৰি আৰু তাৰ পিছত সম্পূৰ্ণ সামগ্ৰী বিক্ৰী কৰি নিজৰ বাবে লাভ বা লাভৰ বাবে এই কাম সম্পন্ন কৰে। আন ব্যৱসায়ৰ দৰে ইয়াৰ লাভ আহৰণৰ আন উপায়ো আছে, সেয়া হ'ল লাভৰ ক্ষতিৰ বিপৰীতে বীমা কৰা। নিঃসন্দেহে এই পৰিস্থিতিত দিয়া ধনখিনি আৰু যিমানখিনিলৈকে ই মূলধন বা অন্যান্য কাৰকৰ ক্ষতিতকৈ লাভালাভৰ লোকচানক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে, যিমানখিনিলৈকে ই শব্দটোৰ পৰম্পৰাগত অৰ্থত আয় হিচাপে যোগ্যতা অৰ্জন কৰে। ইয়াৰ উপৰিও এইটোও স্পষ্ট যে ধন ব্যৱসায়ৰ মালিকীস্বত্ব আৰু পৰিচালনাৰ লগত ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত। সেয়েহে ইয়াক বেহাই দিয়া হোৱা নাই।

এই প্ৰশ্নটো কানাডাৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ে বিবেচনা কৰিছিল যিয়ে সিদ্ধান্ত লৈছিল যে এই প্ৰকৃতিৰ ধন "লাভ" নহয় আৰু সেয়েহে ই কৰযোগ্য নহয় [B. C. Fir and Cedar Lumber Co. v. The King(1)] ন্যায়ালয়ে ধনখিনিয়ে "আয়" হিচাপে ধৰা হ'বনে নাই সেই বিষয়ে ভালদৰে অন্বেষণ কৰা নাছিল আৰু পিছলৈ প্ৰিভি কাউন্সিলত কৰা আপীল আবেদনত এই সিদ্ধান্ত বাতিল কৰা হৈছিল। ন্যায়াধীশ সকলে মতপোষণ কৰে যে লাভ কৰা ধন আয়ৰ সংজ্ঞাৰ ভিতৰত পৰে। ইংলেণ্ডৰ আপীল আদালতে পিছলৈ ইয়াক সমৰ্থন জনায় আৰু হাউছ অৱ লৰ্ডছে কমিছনাৰ্ছ অৱ ইনলেণ্ড ৰেভিনিউ বনাম উইলিয়ামছ এক্সেকিউটৰছৰ গোচৰত এই সিদ্ধান্তৰ সমৰ্থন কৰে। আমি ইংলেণ্ডত গ্ৰহণ কৰা দৃষ্টিভঙ্গীক সমৰ্থন কৰো যিহেতু এই ৰায়দানসমূহ তেওঁলোকে সন্শোধন কৰা আইনসমূহৰ নিৰ্দিষ্ট ভাষা সলনি কৰাৰ পৰিৱৰ্তে "আয়"ৰ বহল সংজ্ঞাৰ সৈতে জড়িত।

এইটো সত্য যে আয়কৰ আয়ুক্ত বনাম স্ব' ব্ৰালেছ এণ্ড কোম্পানী(১) গোচৰত ন্যায়িক সমিতিয়ে আয়ক "কোনো নিৰ্দিষ্ট উৎসৰ পৰা অহা নিয়মীয়া বা নিয়মীয়া হব বুলি আশা কৰিব পৰা বা সময়ে সময়ে প্ৰাপ্ত কৰা আৰ্থিক লাভ" বুলি কৈছে। আমি মত পোষণ কৰো যে সেই গোচৰৰ নিৰ্দিষ্ট তথ্যৰ আলমত এই বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰাটো প্ৰয়োজন।

(1) [1931] Canada L.R. 435.

(2) [1932] A. C. 441 at 448

(3) (1944) 26 Tax Cas. 23

(4) (1932) 59 I.A. 206

"এই ধৰণৰ আয়ৰ অনিয়মিত দিশটো প্ৰিভি কাউন্সিলে দ্য কিং বনাম বি চি ফিৰ আৰু চিডাৰ লামবাৰ কোম্পানী(১)ত বিবেচনা কৰিছিল আৰু আমি নাভাবো যে ন্যায়াধীশ সকলে স্ব' ব্ৰালেছ এণ্ড কোম্পানীৰ (২) গোচৰৰ ৰায়দান দিওঁতে এই ধৰণৰ এটা গোচৰ এটা মনত ৰাখিছিল।

বিদ্বান ছলিচিটৰ জেনেৰেলে চাৰিখন পলিচিৰ ভিতৰত তিনিখনতে থকা এটা দফাৰ ওপৰত দৃঢ়ভাৱে নিৰ্ভৰ কৰে। যিটো আমিও বিবেচনা কৰিছো। উক্ত দফাত কোৱা হৈছে যে বীমাকাৰীয়ে লাভালাভৰ লোকচান (loss in profits) কম কৰিবলৈ যৎপৰোনাস্তি চেষ্টা কৰিব লাগিব আৰু ব্যৱসায়টো পুনৰ খুলিবলৈ চেষ্টা নকৰালৈকে তেওঁক ধন পৰিশোধ কৰা নহ'ব। তেওঁ যুক্তি প্ৰদৰ্শন কৰিছিল যে লাভালাভৰ ওপৰত হোৱা ক্ষতিৰ ক্ষতিপূৰণৰ বাবে এই ধন দিয়া হৈছে আৰু ধাৰাটোৰ সংজ্ঞা অনুসৰি ইয়াক আয়, লাভালাভ বা লাভ বুলি গণ্য কৰা হোৱা নাই। ক্ষতিপূৰণ দাবী কৰাৰ আগতে কিছুমান চৰ্ত পূৰণ কৰিব লগাৰ বাবেই কেনেকৈ এই আয়ক লাভ বুলি ধৰা নহব আমি বুজি পোৱা নাই। আমাৰ মতে উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই কথা সঠিকভাৱে কৈছিল যে ১৪,০০,০০০ টকা কৰ আদায়যোগ্য। আপীল বিফল হয় আৰু খৰচৰ সৈতে খাৰিজ কৰা হয়।

আপীল খাৰিজ কৰা হ'ল।

আপীলকাৰীৰ প্ৰতিনিধি: বাজিন্দৰ নাৰায়ণ।

উত্তৰদাতাৰ প্ৰতিনিধি: পি এ মেহতা।

(1) [1032] A.C. 441, at 448. (2) [1932] 59 I.A. 206. 185

অনুবাদক-কংকনা বৰা

জ্যেষ্ঠ অনুবাদক, অনুবাদ শাখা, গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়

DISCLAIMER

"The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation".

“স্থানীয় ভাষালৈ অনূদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনূদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্য্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বিবেচিত হব।”